

מגד ירחים

תשרי

עלון חדשי להנחלת משנתו ומורשתו של מרן הראי"ה קוק זצ"ל ■ גיליון מס' 120 ■ תשרי תש"ע

על משנת הראי"ה מאת הראי"ה קוק זצ"ל

מבלעדי מחשבת התשובה, מנוחתה ובטחונה, לא יוכל האדם למצוא מנוח, והחיים הרוחניים לא יוכלו להתפתח בעולם. החוש המוסרי תובע מהאדם את הצדק והטוב, את השלמות, והשלמות המוסרית כמה רחוקה היא מהאדם להגשימה בפועל, וכמה כוחו חלש לכוון מעשיו אל הטוהר של אידיאל הצדק הגמור ואיך ישאף אל מה שאיננו ביכולתו כלל?! לזאת התשובה היא טבעית לאדם, והיא משלימתו. אם האדם עלול תמיד למכשול, להיות פוגם בצדק ובמוסר, אין זה פוגם את שלמותו, מאחר שניקר יסוד השלמות שלו היא העריגה והחפץ הקבוע אל השלמות. והחפץ הזה הוא יסוד התשובה, שהיא מנצחת תמיד על דרכו בחיים ומשלימתו באמת.

אורות התשובה ה,ו

התשובה במשנת הרב

על פי רוב, המושגים 'תשובה' או 'חזרה בתשובה' מוסברים כתיקון מעידה של האדם: החוטא שסטה מאורח החיים התיקון, מתחרט על כך, ופותח בתהליך המשיב אותו אל המסלול הנכון. תהליך המורכב מכמה שלבים - חרטה על העבר, עזיבת החטא, וידוי וקבלה לעתיד.

הבנה זו, למרות נכונותה, מדברת על התשובה כמצאות מקרית המתבקשת רק כאשר ארעה תקלה הזוקקת תיקון. המדרש ונתא דבי אליהו רבה, פל"א, מרים את מבטנו לתשובה מסוג אחר. על פי המדרש "תשובה קדמה לעולם". כלומר, התשובה איננה רק תיקון כישלונותיו האישיים של האדם הקורים מידי פעם אלא הכח המניע את המציאות כולה.

הרב שמעון סטרליץ זצ"ל, אחד מתלמידיו הגדולים של הרב קוק, במאמרו החשוב "התשובה לאור הסתכלותו של רבינו" (מופיע בסוף 'אורות התשובה' במהדורת "אור עציון") מסביר כי על פי משנת הרב אין מדובר כאן על התשובה במשמעותה המצומצמת, כתיקון משבריו האישיים של הפרט - אלא על תשובה המשמשת כאידיאל העליון של החיים. על פי דבריו, ביסוד המציאות עומדת 'התשובה' כלומר השאיפה להתקדמות.

אף קודם החטא כבר קרוי האדם לשוב בתשובה, ויתירה מכך - לא רק האדם זקוק לתשובה, אלא המציאות כולה: הדומם, הצומח והחי, מפני שהתשובה "איננה רק איזה ברק הנופל בחשכת הליל של החטאים ומאיר את דרך האדם, אלא יסוד מתמיד של החיים כולם, הפועל את פעולתו החיונית, בהמריצו את אישי ההויה כולה לקראת התקדמותם והתפתחותם השלמה" (שם). כלומר, ישנו תהליך אבולוציוני השורה בקוסמוס כולו, יצר חיים הדוחף את המציאות כולה להתקדם הן במימד הביולוגי ועל אחת כמה וכמה במימד הרוחני. המציאות העולמית הולכת ומתעלה, ואנו קרואים להתאחד עמה.

התביעה להבין טוב יותר, להיות מוסרי יותר, ללמוד יותר, להשתכלל מכל הבחינות כולן - בטכנולוגיה, במדע, ברפואה, בחקלאות, בלאומיות, באהבה, באמונה, בתורה, במצווה ובכל כוחות החיים כולם - זו היא עניינה של התשובה:

על פי כיוון חשיבה זה מובן כי האדם קרוי אל התשובה לא רק לאחר כשלון, אלא בכל רגע מחייו. כל השתפרות מסוג כלשהו, תיקון זווית מסוימת בחיים - נכללים הם בגדר 'התשובה'. האדם השלם הוא אשר "כל ימיו בתשובה" (שבת קנג, א). כלומר, האדם העוסק בשיפור מתמיד של אישיותו והעולם הסובב אותו. [יש המסבירים בדרך זו את דבריו הידועים של רבי אבהו במסכת ברכות (לד, ב) כי "במקום שבעלי תשובה עומדים, צדיקים גמורים אינם עומדים". היינו, מי שנמצא בעיצומו של תהליך שיפור יש בו בחינה הגדולה מצדיק גמור' - אדם שהגיע למעלה עליונה אולם 'גמר' וחתם את התקדמותו בשלב זה או אחר.

התשובה הינה תנועת העולמות כולם המאחדת את הקוסמולוגיה הכללית עם הפסיכולוגיה הלאומית והאישית, כדבריו של הרב באורות התשובה (יא, ד): "מהלך כל היש הוא בנוי על יסוד התשובה. ההיות מתגלות בתור ירידה מאלהיות לעולמיות, שהיא כמו השפלה ומיתה נוראה, אשר כל הירידות שבעולם, מדרגה לדרגה, מריבוי כשרון וקנין למעוט כשרון וקנין, לא ישוו לה. וכל זה נעשה ע"פ המשקל העליון של שפיטת הצדק, המשערת את משפט ההיות בטרם כל יציר נברא, ויש בחסד עליון של 'עולם חסד יבנה' משום מדת הגבורה והדין של רוח אלוהים המרחפת על פני המים. אמנם ירידה זו הלא יסוד העלייה העליונה גנוז בה, ולפני סדר זמנים היא, הרי העלייה כרוכה כבר בה, ותהום רבה של המשפט והררי אל של הצדקה יחדיו יסקו. והולכים הדברים ומתבררים, שבים לאיתנם ביתר שאת ברוח האדם, שהתשובה היא חלקו ונחלתו, והיא דוגמא לכל היש ברום רוממות ובשפלה תחתיות".

האנושות כולה הינה חלק מן המציאות האלוהית ההולכת ומתקדמת, כאשר עצם העמידה במקום - היא החטא: "העקשנות לעמוד תמיד בדעה אחת, ולהיתמך בה בחבלי החטאת שנעשו למנהג, בין במעשים, בין בדעות, היא מחלה הבאה מתוך שיקוע בעבדות קשה, שאינה מניחה את אור החרות של התשובה להאיר בעוצם חילה. כי התשובה היא שואפת לחופש מקורי אמיתי שהוא החופש האלוהי שאין עמו שום עבדות" (אורות התשובה ה, ה).

הרב חגי לונדין

ר"מ בישיבת ההסדר, חיפה

תשובת הכלל ותשובת הפרט

התשובה הכללית אותה עשו ישראל בכח התשובה ניתן להגיע למדרגה גבוהה ממדרגת הצדיקים שהרי "במקום שבעלי תשובה עומדין צדיקים גמורים אינם עומדין" (ברכות לד, ב).

חטא העגל הוא חטא הציבור ואילו חטאו של דוד הוא חטא הפרט. בענין זה מצינו "א"ר יוחנן משום ר"ש בן יוחאי: לא דוד ראוי לאותו מעשה, ולא ישראל ראויין לאותו מעשה; לא דוד ראוי לאותו מעשה, דכתיב: (תהלים קט) ולבי חלל בקרבי; ולא ישראל ראויין לאותו מעשה, דכתיב: מי יתן והיה לבבם זה להם ליראה אותי כל הימים, אלא למה עשו? לומר לך, שאם חטא יחיד - אומרים לו: כלך אצל יחיד, ואם חטאו צבור לכו אצל צבור" (עבודה זרה ה): חטא העגל וחטא דוד משמשים לדורות כסימני דרך לתשובה, דהיינו - תשובת היחיד ותשובת הציבור. תשובת היחיד והציבור קשורות זו לזו. תשובת הכלל תלויה בתשובתו של כל פרט ופרט: "באמת אי אפשר להתרומם אל התשוקה הרוחנית של ישועת הכלל בלי תשובה פנימית עמוקה מכל חטא ועוון" (אורות התשובה ד' ה), כל יחיד ששב משפיע על הכלל כולו: "אמנם יחיד ששב במובן זה מוחלים לו ולכל העולם כולו, וכן יכולים רבים להתעלות לתכונה האידיאלית הגנוזה בנשמת האומה ע"י תשובת היחיד" (שם). בתשובת הפרט - שתי מדרגות האחת תשובה עליונה בין האדם לקונו המביאה את האדם להתעלות למדרגות גבוהות, והשנייה - תשובה נמוכה יותר הפונה אל החברה: "שתי נקודות יש לה להתשובה, שאנו כוללים אותן בשם תשובה עילאה ותשובה תתאה (תחתונה). התשובה העילאה היא התשובה בעד עצמו, והתתאה היא בעד העולם. לעולם הנקודה העצמית המיוחדת של האדם בתוכיותו היא הרבה יותר גבוהה, נשגבה ונעלה, מכל מה שהוא שופע ממנו ולחוצו". (אורות התשובה טז, יא).

התשובה הפנימית היא יותר גבוהה מהתשובה החיצונית הפונה אל סביבתו של האדם. התשובה הפנימית עיקרה במחשבה ואילו החיצונית עיקרה בלימוד ומעשה: "יש אדם, שכשהוא בא לידי התשובה העצמית שלו היה צריך להרבות

בעל תשובה שהרי גדל בבית פרעה. חז"ל מספרים על מר עוקבא שהיה גדול בעלי התשובה בדורו (שבת נ"ו). ועוד כתוב: "שלחו ליה למר עוקבא: לדזיו ליה כבר בתיה" אור פניו של מר עוקבא האיר כפני משה - "בר בתיה", מדוע משה מופיע כאן כ"בר בתיה"? כתב הרב, שחז"ל רומזים לנו שמה שזכה להארת פנים בגלל היותו בעל תשובה, מדרגה זו נרמזת בכך שהיה בן בתיה ושב לאחר מכן לעם ישראל.

משה זכה להארת פנים מיוחדת בעקבות חטא העגל והסליחה עליו: "והא קירון עור פני משה מההיא זוהרא דנטלו ישראל בסיני כד אמרו נעשה ונשמע, וכד חבו בעגלא, ויתנצלו בני ישראל את עדים, ומשה נטל כל הנהו, ומשור"ה קרן עור פניו וכו', ותו מהאי נהורא דאיתעבר מישראל כולהו זכה בהו משה" [קרינת עור פני משה באה מהזוהר שלקחו ישראל מסיני כשאמרו 'נעשה ונשמע' וכאשר התחייבו בעגל, ויתנצלו את עדים' ומשה לקח את כלם ומשום כך קרן עור פניו וכו', ועוד שמהאור שעבר מישראל כולם זכה בו משה ותרגום חפשי, מגיד מישרים עמ' 48]. עם ישראל איבד את העדיים המיוחדים שקיבלו בסיני בעקבות חטא העגל, ואילו משה זכה בהם, זכות זו באה בעקבות

התורה והתשובה קדמו לעולם (תנחומא נשא י"ט) הם נמנים בין דברים נוספים שקדמו לעולם כמו: ישראל, בית המקדש, כסא הכבוד. משמעות דברי חז"ל בדבר הקדימות לבריאת העולם היא שהעולם מושתת על ערכים אלו. התורה והתשובה קשורים לשני אישים מרכזיים בתנ"ך. התורה נמסרה לנו על ידי משה רבינו ואילו כחה של תשובה התגלתה על ידי דוד המלך. חמשת חומשי התורה הם תורת משה מפי ה'; הדמות המרכזית בנביאים ובכתובים היא דמותו של דוד המלך. יסוד התשובה מתגלה דרך שבירת הלוחות הראשונים ועשיית הלוחות השניים. שבירת הלוחות באה בעטיו של חטא העגל ואילו הלוחות השניים מגיעים בעקבות תהליך התשובה על חטא העגל. "בשלמא יום הכפורים - יום סליחה ומחילה, יום שנתנו בו לוחות אחרונות" (ב"ב קכ"א). הסליחה והמחילה ביום הכיפורים קשורים לנתנת הלוחות האחרונות שהם הביטוי והאישור מן השמים שחטא העגל נסלח לעם ישראל.

מרן הרב כתב במאמרו "לירח האיתנים" אשר בגנזי ראי"ה, כי למשה רבינו היו שתי בחינות, האחת של צדיק גמור מעת לידתו, שהרי התמלא כל הבית אורה כשנולד (סוטה י"ב) והשנייה של

הרב אברהם אלקנה כהנא-שפירא זצ"ל שנתיים לעליתו לגנזי מרומים

מהליכותיו בקודש והנהגותיו המיוחדות

כשהייתי אצלו בליל הסדר בפעם הראשונה שאל אותי משהו, מה היה מיוחד בליל הסדר אצל הרב. עניתי כשהרב ברח "שהחיינו". אותו אדם שאל: "והרי כולם מברכים?". אמרתי לו: "נכון, אבל ברכת 'שהחיינו' של ר' אברום בליל הסדר - זה משהו מיוחד! לא שמעתי אף פעם משהו מברך כך", הוא היה אדם גדול ומיוחד, ואדם גדול כל מה שהוא עושה זה גדול. ההדרכה שלו היתה לשאוף תמיד לגדלות: על האדם להאמין בעצמו שהוא יכול לגדול.

ולכן הרצון ללמוד היה תנאי לקבל תלמיד

לישיבה. העיקר הוא הרצון להיות תלמיד חכם גדול. תפקיד הישיבה הוא לגדל תלמידי חכמים. ישיבה אינה מקום לגידול רבנים דווקא, כל אדם יכול לעסוק במה שמתאים לאישיותו ובכל המקצועות מראשי ממשלה, שרים, עורכי דין, פועלים וכו'. אולם תמיד הדגיש שכולם צריכים להיות תלמידי חכמים, זהו הבסיס והיסוד של כל יהודי.

הכנת השיעור הכללי

הכנת השיעור הכללי של הרב היה מחזה מדהים, ממש מפחיד. הוא היה שרוי כולו במתח. פעם אמר בבדיחות שעכשיו, כשהוא כבר מעביר שיעורים במשך חמישים שנה, אין לו ממה להיות במתח, כי אפשר לקחת אותו שיעור ורק לשנות קצת את הסוף. ואף על פי כן כל יום שלישי היה נכנס למתח לקראת השיעור. כשעסק בלימוד מתוך ספר לא היה שם לב כלל למה שהיה קורה מסביבו, הייתי נהנה להיכנס לביתו ולעמוד על ידו כמה דקות מבלי שהרב ישים לב אלי, עד שאחרי זמן מה היה מרים את עיניו, ושואל: "מתי הגעת? לא שמתי לב אליך כלל!". אף פעם לא גמר ללמוד. תמיד היה יכול לומר עוד סברא, עוד חידוש, על אותו דבר היה אומר חמש שש סברות! ממש מיצוי השכל האנושי בענין זה. לכן גם לא הרבה לכתוב, כי עד שאמר סברא אחת - כבר התחיל סברא נוספת.

מתוך ראיון עם הרב יהושע מגנס, ישיבת מרכז הרב

**דוקא מתוך התשובה
האמיתית הטהורה,
צריכים לשוב אל העולם
ואל החיים,
וכזה משיבים את
הקדושה על מכונה
וממליכים את השכינה
בעולם.**

אורות התשובה, יד, ל

אישים ואירועים

בחיי מרן הראי"ה זצ"ל

תשרי תר"פ 1919 ברכת ה' מציון וירושלים ליהדות דרום אפריקה ולנדיביה על עזרתם לטובת המפעלים הקדושים בעיר הקודש.

ברכת ה' מציון וירושלים

לכבוד אחינו היקרים יושבי גלילות אפריקה הדרומית. יהי נועם ד' עליהם לכוון את מעשי ידיהם לברכה לתהילה ולתפארת ויתברכו בשנה טובה. ומעומרת שית חיים ושלוש עושר וכבוד. שנת גאולה וישועה לכל נדחי שה פזורה ישראל. שנת תר"ף ומרפא וארוכה לכל מבאובי עם ד' הגוי כולו. ברוכים אתם משוכן ציון וירושלים. על כל צדקת פזרוכם אשר עד כה הגדלתם לעשות לפנות המפעלים הקדושים אשר בעיר הקודש והמחוזות. המאוחדים בו עד אפריקאן סנטרל קאמפיט. יברככם ד' בכל טוב ושהורי ידים יוסיפו אומץ להחזיק במעשה צדקת ד' לחוק ידים רפות. ולבצר את בנין עיר קדשנו ותפארתנו ברוח ד' אשר על עמו. לתורה ולתעודה. ברוממות קרן לכל קודש. כחשוק נפש כל ידא ד' וחושבי שמו. וכעתירת אחיכם ועברכם הנאמן השולח לכם את ברכתו סהר הקודש שמירושלים.

הק' אברהם יצחק הכהן קוק.

מחת יחזקאל תר"פ. ירושלים עסק חץ

מתוך "כרוזי הראי"ה".
ליקט וערך יוחנן מ.
ישמח דל

י"ד תשרי תרפ"ג 1922 תודת הרב למברכי.

תורתנו וברכתנו של ראש הרבנים לא"י נאון ישראל שלישי"א.
בעה"י.
הנינו משיב תורה וברכה לכבוד הרבנים וראשי המוסדות הקדושים, ולכל ירידי הנכבדים. אשר הואילו בסוב לבכם לכבדני בברכתם הנאמנה. לכניסת השנה. יחברכו ככפלים ספקור הכרבות. ונכה כלנו יחד לראות בשמחת נוי קדוש על אדמת קדשו במהרה בימינו בקרוב. כנפשם וחקרת. ונפש אחיהם הנאמן החותם בברכת הרגלישמתחו. ונמח"ט.
הק' אברהם יצחק הכהן קוק.

מתקבלים תלמידים מצויינים.

מרכז הרב.

ע"י המרכז נפתחת מילקה חרשה, ומתקבלים תלמידים בחורים מצויינים בעלי כשרון.
הלמודים: תורה, נביאים, גמרא, פוסקים, ספרי' אגדה, מוסר, ומדות.
פרטי הסדרים יודיעו אח"כ.
להרשם בלשכת המרכז עד ר"ח חשוון הבעל"ש.
המזכיר.

תשרי תרצ"א 1930 קריאה לחוש לעזרת מוסדות התורה בירושלים

לעזרת מוסדות התורה בירושלים

מוסדות התורה בירושלים נמצאים היום במצוקה. מעמד בני התורה והישיבות: הת"ת והלומדים הגיע עד משבר. שמונה מאות משפחות. תיינו ארבעת אלפים נפש מתחמיר בבני ירושלים. תליות באויר. באין מקור לפרנסתם. הדלה והמצערה גם בזמנים רגילים.

המצב הנורא של מוסדי תורה. אחרי המשבר של אמריקא אשר כשלו ונפלו חלק רב מהעוררים הקבועים. מכריח אותנו לפנות אליכם. קחו נא גם אתם חלק הגון בתמיכתה של תורה ולומדי' שבא"י. ותחשב לכם לצדקה גדולה לפני ד' שוכן ציון. בה ישרה אור גאולה וישועה. החותם בברכה מהר הקודש מירושלים.
הק' אברהם יצחק הכהן קוק.

במחשבה, ועל ידי זה היה בא למעט בלמוד, להרבות בציון, ועל ידי זה בא למעט במעשה, בעיקר לזכך את תוכיותו כדי שיעמד צרוף וחפשי באמת. וכל זה הוא נוהג בתשובה העילאה, התשובה העצמית. לא כך הוא, אמנם, בתשובה התתאה, התשובה שכלפי העולם. כאן הדבר מתחלף, והכרח הוא להרבות בתלמוד ובמעשה, אף על פי שבא על ידי זה מעוט בהגיון ובמחשבה" (שם).

הרב קורא לנו לאחוז בשני סוגי התשובות, שהן יחזקו האחת את השניה והיו מחוברות אחת לשניה כשני רעים שאינם נפרדים: "הננו קרואים לאחוז בשתי התשובות האלה ביחד, והתשובה התתאה היא כמו גוף וכלי התשובה העילאה. וצריך לכוון את המעמדים בצורה כזאת, שכל העתקה של התשובה העילאה תעתיק ג"כ את התשובה התתאה לדחוף אותה כלפי מעלה, וכל העתקה של התשובה התתאה היא ג"כ תאמץ ותתן עז לתשובה העילאה, שאע"פ שבחיצוניות צורתן הרי הן כסותרות זו את זו - בפנימיותן הן תרין ריעין דלא מתפרשין" (שם).

התשובה צריכה להעלות את האדם לשמי שמיא - וגם לתקן את האומה והעולם כולו. מהות התשובה היא חזרה של האדם לעצמיות שלו, לשורש נשמתו, החטא אדם בשכחת האדם את מהותו: "כששוכחים את מהות הנשמה העצמית, כשמסויחים דעה מלהסתכל בתוכיות החיים הפנימיים של עצמו, הכל נעשה מעורבב ומסופק. והתשובה הראשית, שהיא מאירה את המחשכים מיד, היא שישב האדם אל עצמו, אל שורש נשמתו, ומיד ישוב אל האלהים, אל נשמת כל הנשמות, וילך ויצעד הלאה מעלה מעלה בקדושה ובטהרה" (אורות התשובה טו, י).

כשם שהדבר קיים במישור פרטי כך במישור הלאומי: "ודבר זה נוהג בין באיש יחיד, בין בעם שלם, בין בכל האנושיות, בין בתקון כל ההויה כול שקלקולה בא תמיד ממה שהיא שוכחת את עצמה" (שם). הציפיה לבואו של משיח היא הציפיה להופעת נשמת העולם, המהות הרוחנית הפנימית של המציאות: "זוהו הרז של אורו של משיח, הופעת נשמת העולם, שבהאירו ישוב העולם לשורש ההויה, ואור ד' עליו יגלה. וממקור התשובה הגדולה הזאת ישאב האדם את חיי הקודש של התשובה באמתה" (שם).

בחודש תשרי אנו עוסקים בבירור הפנימי העמוק של עצמיותנו הפרטית והכללית, בירור זה נעשה בימים הנוראים, בראש השנה ויום הכיפורים. לעומתו חודש ניסן הוא החודש המיועד לגאולה השלמה, שתבוא בעקבות בירור עמוק זה, האמור להוביל להתגלות הנשמתית של האומה, ומתוכה של כל פרט ופרט. משימה גדולה זו מוטלת עלינו, ואם נפעל למשה נקרב א"י את הגאולה השלמה בב"א.

הרב בניהו ברנר
קריאת אתא ת"ו

לפרטים נוספים ניתן לפנות למרכז התייעודי ב'בית הרב'.

הרב דוב לוינטל כאיש מפתח בהקמת ישיבת "מרכז הרב"

ליטא, י"ח אייר תרכ"ה (1865) - פילדלפיה, ד' תשרי תשי"ג (1952)

במוקדם היותר אפשרי" (שם, עמ' כא). יומיים אחר כך, בייג כסליו תר"פ, הוא מעדכן את הרב לוינטל ומתנצל שאינו יכול לנסוע לאמריקה משום שבתו, אסתר יעל, בת ה-12, מעדה ונהרסה במדרגות בית המשפחה. הראי"ה מבקש מהרב לוינטל להודיע לו "אם הנדיבים עומדים על עומדם, וכמה הוא סכום נדבתם, וכמה ירשו להקצות מזה על המגרש". חיוני הדבר להתחיל בהקמת "ועד הבניין" (שם, איגרת תתקצג, עמ' כב-ג).

לצערנו התברר כי באופן פתאומי נכנסו האחים טרוויס לחובות עקב אבדן לקוח מרכזי באספקט

הנפט. תכניותיהם להקמת הישיבה נעצרו. בבית המדרש אשר ב"בית הרב" מספר התלמידים גדל ובעקבותיו גבר הלחץ על הרב שיסע לארה"ב לגיוס הכסף החיוני. הראי"ה המשיך בהתכתבות עם הרב לוינטל (אגרות הראי"ה, כרך ד, איגרת א'קעד, עמ' קנז-קנח). מתאריך י"א אדר תרפ"ג ובאגרת מיום י"ט שבט תרפ"ד נראה כי הרב לוינטל הצליח לשכנעו לבוא ולבקר בארה"ב (שם, איגרת א'ריב, עמ' קעז). ואכן בשמונת חודשי הביקור, מצליח הראי"ה לבנות תשתית לגיוס כספים כשהרב לוינטל משמש כאמור כיושב הראש הזמני של ועד הבניין.

מכתב בארכיון "בית הרב" אשר טרם פורסם, מדגים כיצד סייע הרב לוינטל בהעברת תרומות ישירות בעקיפת גורמי גבייה רשמיים. בתאריך כ"ח מנחם אב תרפ"ד הוא כתב "לכבוד ידיד נפשי הרב הגאון... רב פעלים מוה"ר הכהן לעוונטאל שליט"א האב"ד פילדלפיה" שנדבן מעירו פילדלפיה אשר תרם \$2,000 לבניין הישיבה, יכול להיות סמוך ובטוח שאם יעביר את ההמחאה ישירות להראי"ה באמצעות הרב לוינטל יוקם "חדר מיוחד לשמו שיונצח בחקיקה באבן כמזכרת נצח כפי הנהוג במוסדות הקודש אשר בעיר הקודש ירושלים".

הרב דוב אריה הכהן לוינטל למד אצל דודו המפורסם, ר' דוד זאב ליפשיץ שהיה תלמיד חבר של הרב חיים מוולוז'ין, ואח"כ בישיבות וילנא וקובנה. בשנת תרמ"ו (1886) נשא לאישה את מינה בת ר' אליעזר קליינברג. בשנת תרמ"ח קיבל הסמכה לרבנות על ידי כמה מגדולי הרבנים ברוסיה ובתוכם הרב ר' שמואל מוהליבר והרב ר' יצחק אלחנן מקובנה.

חותנו שימש כרב בכלל אברכים בפילדלפיה, לאחר פטירתו, הוזמן הרב לוינטל שהיה אז רק בן 26, למלא את מקומו. הוא הגיע לקהילת "בני אברהם" באלול תרנ"א, והפך לרב האורתודוקסי החשוב ביותר בעיר פילדלפיה שרובה הייתה נתונה להשפעת התנועה הקונסרבטיבית. הוא דאג לענייני הדת בעיר ובמקביל נטל חלק פעיל בהנהגה הרבנית הכלל ארצית, והיה מהמייסדים הבולטים בשנת תרס"ב של "אגודת הרבנים" בארה"ב-קנדה. הרב לוינטל מילא תפקיד מרכזי בהנהלת "ישיבת ר' יצחק אלחנן", ושימש אף כנשיאה בשנים תר"ע-תרע"ח (1918-1910). במלאת לו שבעים שנה הוציאו מוקירו לכבודו ספר יובל בשם "כבוד חכמים" (פילדלפיה תרצ"ה) אשר בו השתתפו בברכות ובמאמרים בהלכה ובאגדה גדולי הרבנים באמריקה, אירופה וא"י. גם מרן הרב פרסם שם את ברכתו (הסכמות הראי"ה, קג). הרב לוינטל נפטר בגיל 87. יהי זכרו ברוך.

מאת הרב ד"ר נתן אופיר (אופנבכר)
מנהל "מאורות", ירושלים

הרב דוב אריה הכהן לוינטל היה דמות רבנית דומיננטית בקהילה האורתודוקסית שבפילדלפיה (פנסילבניה) במשך יותר מ-60 שנה (תרנ"א - תשי"ג, 1891-1952). הוא הקים ישיבות, מערכת כשרות עירונית, ופעל רבות במישור הלאומי לחיזוק היהדות האורתודוקסית בארה"ב. ואולם, מעטים יודעים שהרב לוינטל היה גם דמות מפתח בכל הקשור למימון הראשוני של הקמת ישיבת "מרכז הרב". לצד ידידי מרן הרב זצ"ל מהעיר ניו יורק (ר' הרי פישל, הרב אהרן טייטלבוים, הרב משה מרגליות, וד"ר משה זיידל), היה זה הרב לוינטל שמילא תפקיד מכריע

בסיוע לרכישת המגרש, אשר בבוא היום יהפוך למבנה הקבע של הישיבה בקרית משה. הוא שימש כיו"ר ועד הבניין האמריקאי להקמת "הישיבה המרכזית העולמית", ועד שהצליח לגייס את המימון המרכזי לישיבה בעקבות ביקור הראי"ה בארה"ב בשנת תרפ"ד (1942).

עסקנותו הרחבה ייחדה לו מקום מכובד בקרב מנהיגיה הגדולים של יהדות ארה"ב. הוא נמנה בין תשעת חברי המשלחת שנשלחה מטעם יהדות ארה"ב לפריס בשלהי מלחמת העולם הראשונה כדי להשפיע לטובת הציונות. באותה עת ביקר הרב לוינטל אצל מרן הרב קוק בלונדון, עת כיהן הרב ברבנות קהילת "מחזיקי הדת" האירועיים הדרמטיים, הניצחון במלחמה וכיבוש ירושלים על-ידי הבריטים הפיחו רוח חדשה בתנועה הציונית. אצל הרב הם נתפסו כנדבך מכריע בהגשמת גאולת ישראל. הוא ניסה להקים את תנועת "דגל ירושלים" ובמרכזה "פרוגראמה" ליצירת "ישיבה עולמית גדולה ונהדרה", "ישיבה כללית מרכזית בעד כל ישראל" (אגרות הראי"ה, כרך ג, איגרת תתפו, עמ' קעט). מירצו בשנה האחרונה לשהותו באנגליה הוקדש לקדם את יסוד "הישיבה העולמית, שהננו שואפים שתיבנה בירושלים בצורה טרסקלינית מפוארת". חזון זה היה חלק מרכזי ב"צעדי האתחלתא דגאולה שלנו" (אגרות הראי"ה, כרך ג, איגרת תתקיג, עמ' רכה-רכז).

הרב הביע נכונות לנסוע לארה"ב כדי לקדם את תכניותיו ולגייס כספים. ואולם, הלחצים לשוב לארץ, ולכהן כרבה הראשי של ירושלים, גברו והוא הפליג לאלכסנדריה ימים ספורים אחרי ט' באב תרע"ט, ומשם טע ברכבת דרך מדבר סיני עד לוד. אחרי שהגיע לירושלים, שמע את הבשורה מהרב לוינטל, שנמצא המימון לייסוד הישיבה. מדובר היה בסכום גדול מאוד במושגים של אז, כנראה כ-\$10,000 או \$20,000. הכסף היה אמור להגיע מהאחים טרוויס מאוקלהומה, גיסו העשירים של הרב ד"ר דב רעוועל. יש לציין שהרב רעוועל הצעיר שימש כעוזרו האישי של הרב לוינטל בשנים תרס"ז-תרס"ח בפילדלפיה, והרב לוינטל היה זה שסייע לרב רעוועל להתקדם לתפקידו החשוב כראש ישיבת ר' יצחק אלחנן בניו יורק. לימים ירחיב הרב רעוועל את הישיבה למכללה אקדמית, ומאוחר יותר תהיה ידועה עד היום בשם "ישיבה אוניברסיטה".

מרן הרב זצ"ל כותב לרב דב רעוועל בתאריך י"א כסליו תר"פ (1919) בו הוא מבקשו להסדיר את המימון ל"ישיבה המרכזית, המוכרחת עכשיו להתייסד בעיר קדשניו" (אגרות הראי"ה, כרך ד, איגרת תתקצב, עמ' כא-כב). הוא שואל את ידידו: "מהו הסכום שמבקשים 'גיסו הגבירים' להקדיש?" ומוסיף כי יש הזדמנות "לקנות מגרש יפה, שיש בו גם כן בנין". ולכן "יואיל נא לזרזם

גיליון זה מוקדש על ידי
הרב עו"ד צוריאל בובליל הי"ץ
לכבוד הוריו עמוס ורינה בובליל שיחיו
ממיסדי החינוך הדתי ביפו בראשית קום המדינה

מגד ירחים
עלון חדשי בהוצאת "בית הרב"
רח' הרב קוק 9, ת.ד. 6275, ירושלים 91062
טל' 02-6242908 פקס' 02-6232560
betharav@zahav.net.il • www.moreshet.co.il/beit-harav
ניתן לקרא את העלון "מגד ירחים" גם באתר: www.yeshiva.org.il
עריכה: שושנה רייך עיצוב גרפי: אופירה קרובר

